

als land geen miljoenen voteren zal enkel omdat: „science is good; music is good too and it does not get a cent”, wat voor ons land weliswaar niet opgaat, maar wat wel bij de noodzaak bepaalt van een „gemengde” bewijsvoering. Zonder nauwkeurig te willen becijferen – is het ook wel aantoonbaar? – wat het voordeel door universiteiten afgeworpen is – met voordacht vermijd ik de termen winst en profijt – moet ieder, die hier tot beslissingen geroepen is, toch nagaan wat universiteiten kosten, in welke behoeften – van culturele, sociale, technisch-industriële aard – zij voorzien, wat de omvang is die zij gezamenlijk bezitten, hoe hoog de steun behoort te wezen, waarop zij in redelijkheid gelet op het totale staatsbudget, en in vergelijking tot elders aangetroffen toestanden aanspraak kunnen maken.

Van universitaire zijde mag men zich niet de weelde veroorloven om enkel in dank te incasseren wat de overheid wilde toedelen. Deze bedient zich bij de financiering van wetenschappelijk onderwijs en onderzoek bij voorkeur van een vernuftige, maar soms op wat bedenkelijke manier gebruikte constructie: die van tweeërlei geldstromen. De eerste is bestemd voor het met het gewone onderwijs verbonden onderzoek, de tweede is er voor de belangrijker projecten. Het ligt voor de hand dat de staat ten behoeve van geregeld wetenschappelijk onderwijs slechts in bescheiden mate spuurwerk nodig acht. In uitzonderingsgevallen is dit niet zo erg en kan iemand zich zelfs de wenselijkheid voorstellen; indien het regel zou worden, komen de zaken anders te staan. Bij het voortgezet, vroeger het middelbaar onderwijs maakten meestal leraren, die een eigen geestelijk fonds kweekten en later een professoraat zouden vervullen de diepste indruk. Zij die een wetenschappelijke opleiding genieten, moeten af en toe voelen wat het betekent wanneer vanaf de randgebieden van het menselijk kennen wordt gesproken door hen, die zich daar enigermate thuis gevoelen.

Aan het universitaire onderzoek behoort de overheid ruimschoots – en universitaire figuren moeten hiervoor vechten – middelen ter beschikking te stellen op dat niet een „industrious mediocrity” de boventoon zal gaan voeren. Oud is al de uitspraak van Max Weber: „Eine wirklich endgültige Leistung ist immer eine spezialistische Leistung”. Daar de tijd benodigd om het vertrekpunt van zelfstandig spuurwerk te bereiken steeds langer en het onderzoek zelf steeds duurder wordt, verlaat heel wat van dit onderzoek de universiteit. Dank zij een nationale werkverdeling kunnen kostbare laboratoria bij de verschillende academies nog behouden blijven, daarentegen bepalen internationale soms intercontinentale afspraken de plaatsen voor kernfysisch onderzoek en de benodigde installaties. Voorts zijn er de bedrijfslaboratoria van grote ondernemingen waarop alleen buitenstaanders minachtend kunnen neerblikken als te